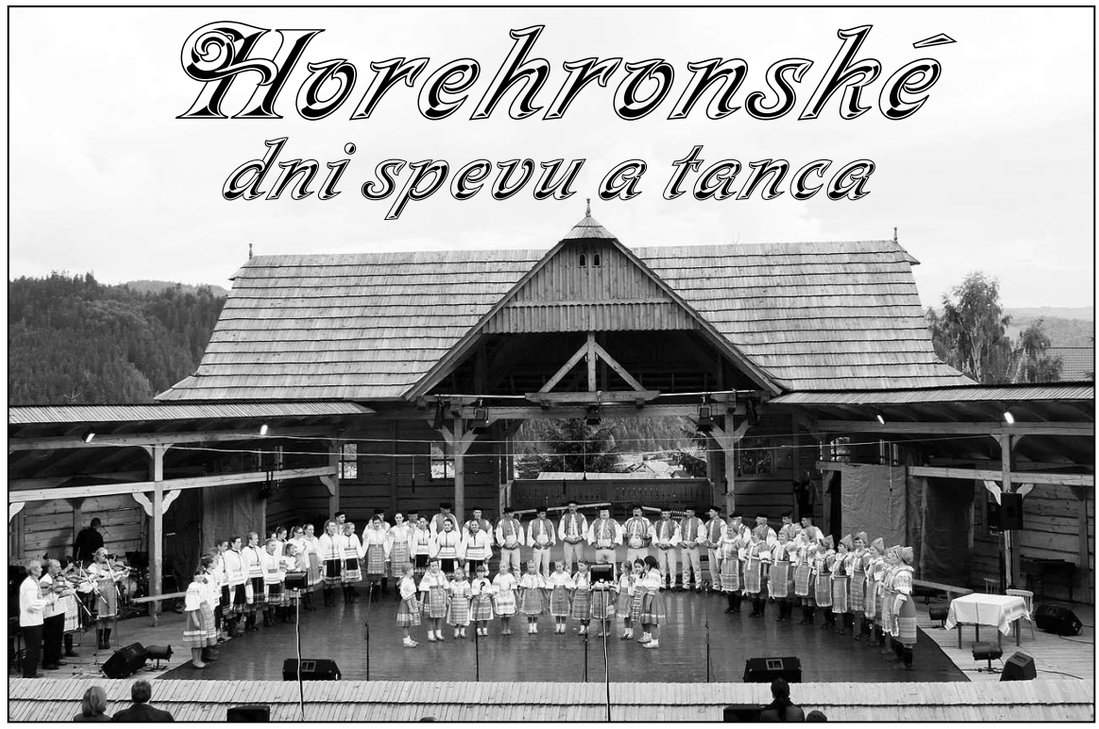
Helpianske zvesti

ROČNÍK III. ČÍSLO 4 - AUGUST 2013

Horehronské dni spevu a tanca

Koncom júna sme sa stretli na festivale, ktorý už 48 rokov ponúka priestor na prezentovanie ľudovej kultúry, zvykosloví a tradičných remesiel obyvateľov žijúcich po celom Slovensku.

Počas tohtoročného festivalu sa nám predstavilo takmer 1300 účinkujúcich, ktorých divák mohol vidieť v 11 scénických programoch.

Okrem profesionálov – Lúčnice, Janka Ambróza, sa nám predstavilo aj nespočetne veľa vynikajúcich amatérskych zoskupení, ktorí svojimi piesňami, tancami a krásnymi ľudovými melódiami potešili srdcia divákov.

Okrem programov v prírodnom amfiteátri, mohol divák príjemne stráviť čas aj na námestí obce, ktoré ponúkalo okrem kultúrneho programu aj mnoho iných zaujímavostí či už v podobe tradičnej kuchyne alebo tradičných remesiel.

Počasie prialo celému festivalu.

V piatok nás poctil svojou návštevou aj prezident Slovenskej republiky.

Pred nedeľným galaprogramom bol ocenený dlhoročný folklorista Jozef Murín, ktorému starosta obce odovzdal Cenu obce Heľpa pri príležitosti jeho životného jubilea.

Dlhoročný festival by sa nemohol konať bez aktívnej účasti našich obyvateľov a preto sa aj touto cestou chceme poďakovať všetkým, ktorí sa k zdarnému priebehu podieľali akýmkoľvek spôsobom.

Festival sa konal za finančného prispenia Ministerstva kultúry SR a Banskobystrického samosprávneho kraja.

/MK/

Náš štvornásobný zlatý paralympionik jubiluje

Náš rodák PhDr.Ján Riapoš, PhD. sa dožíva svojho životného jubilea 45 rokov veku. Narodil sa 28. septembra 1968 v Heľpe. Tu vyrástol, skončil základnú aj strednú školu. Jeho sľubne sa vyvíjajúce životné plány, hodnoty a osud sa v r. 1993 v okamihu zrútili, keď zostal po autohavárii natrvalo pripútaný na invalidný vozík.

Stolnému tenisu sa začal venovať v r. 1994. Okrem aktívnej športovej kariéry sa stal aj funkcionárom v športe zdravotne znevýhodnených. V r. 2002 ho zvolili za predsedu Slovenského zväzu telesne postihnutých športovcov, o rok neskôr aj za predsedu Slovenského paralympijského výboru. Obe funkcie vykonáva aj v súčasnosti

V r. 2012 štartoval v Londýne ako doteraz jediný Slovák už na piatej paralympiáde (Atlanta 1996, Sydney 2000, Atény 2004, Peking 2008) a so ziskom štyroch zlatých medailí je aj najúspešnejším slovenským paralympionikom v histórii. Obdivuhodná je aj jeho séria titulov kontinentálneho šampióna.

Popri športe a riadení spomínaných organizácií, ukončil štúdium odboru sociálna práca na Vysokej škole zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave. Aktívne sa venuje aj osvete, hlavne prostredníctvom Národného rehabilitačného centra v Kováčovej a pomáha postihnutým občanom zaradiť sa do života.

V r. 2006 mu bol prezidentom SR udelený Rad Ľudovíta Štúra III. Triedy za mimoriadne významné zásluhy v oblasti rozvoja športu zdravotne postihnutých.

Najväčšie úspechy: štvornásobný zlatý medailista z paralympijských hier v stolnom tenise (súťaž jednotlivcov Atény 2004, súťaž družstiev Peking 2008, súťaž jednotlivcov Londýn 2012 a súťaž družstiev Londýn 2012), držiteľ striebornej medaily (súťaž družstiev Atény 2004), majster sveta (súťaž družstiev 2010), desaťnásobný majster Európy (v súťaži jednotlivcov 1999, 2001, 2003, 2005, 2007, 2009 a v súťaži družstiev 2005, 2007, 2009, 2011).

Za všetkých priaznivcov z Heľpy prajeme nášmu rodákovi do ďalších rokov života ešte veľa chuti do jeho záslužnej práci na poli osvety a pomoci postihnutým, veľa vytrvalosti a radosti v stolnom tenise a tým aj veľa ďalších krásnych športových úspechov a k tomu veľa, veľa zdravia. Ďakujeme za vzornú reprezentáciu Heľpy.

Mária Fedorová

VZÁCNY dokument

Pri štúdiu materiálov o histórii školstva na Horehroní som objavil v archíve v Radvani pod ev. č. 1039, Archív Kohárryovcov I. hr. /Can. Vis/, vzácny dokument Kanonickú vizitáciu horehronských obcí z 3. – 5. augusta 1733, ktorá nám poukazuje na vtedajší stav cirkevného majetku a školstva. Pre vzácnosť dokumentu, uvádzame celú stať o Heľpe. Toto je najstarší zachovaný, /nájdený/ dokument o škole v Heľpe. Z textu vyplýva, že škola bola zabehnutá a musela existovať už niekoľko rokov predtým, ale historické dokumenty sa presunmi často stratili, alebo podľahli požiarom a tak hľadanie starších dokumentov je veľmi úmorná a často bezvýsledná práca. Rukopis je v latinčine.

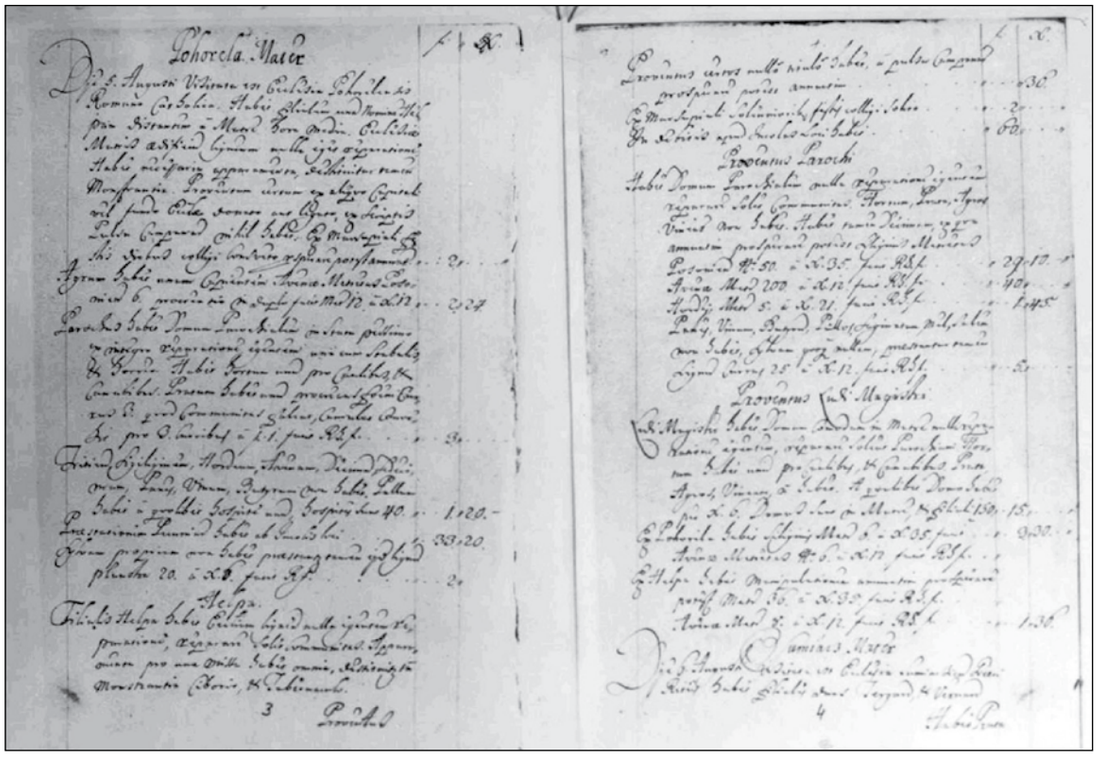
„Filiálna obec Heľpa, /Heľpa bola fíliou – dcérskou pobočkou farnosti v Pohorelej, poznámka autora /, má drevený kostol, ktorý si nevyžaduje zatiaľ opravu, pretože nevyhnutné opravy vykonáva samotná obec. Má síce vybavenie na jednu omšu, predsa však už má k dispozícii monštranciu, / monštrancia – umelecky vyhotovená schránka na vystavovanie hostie /, kalich a tubernákulum, /je to skrinka na oltári v katolíckych kostoloch na uschovávanie monštrancie a kalichov, poz. aut./.

Príjem

Nemá síce stále príjmy doposiaľ, ale z určitých dôvodov môže ročný príjem dosahovať až 36 fl.

Z časti dobrovoľných zbierok vo sviatočných dňoch obvykle získava príjem 2 fl.

Z daní odvádzaných miestnymi roľníkmi, resp. obyvateľmi má príjem 60 fl.

Príjem farára

Má farský dom, ktorý si nevyžaduje nijakú opravu, pretože prípadné opravy často vykonáva práve samotná obec. Nemá záhradu, lúky, polia ani vinice. Predsa však dostáva desiatok, z čoho môže plynúť ročný príjem podľa čísla 50 bratislavských pečatí, ktorý činí až 29,10 fl.

Príjem za ovos činí 40 fl.

Príjem za jačmeň činí 1,45fl.

Nemá chlieb, víno, maslo, kurence, stravu, med, soľ, ani les, ale predsa má k dispozícii 25 nákladných vozov dreva, čo predstavuje príjem 5 fl.

Príjem učiteľa

Učiteľ má primeraný dom v materskej obci, ktorý si nevyžaduje nijakú opravu, pretože prípadnú opravu často vykonávajú samotní farníci. Má jednu záhradu pre pestovanie kapusty, ako aj pre chov králikov. Nemá však lúky, polia či pozemky, ani vinice. Z toho má priamo v dome ďalší príjem. Domy sú však už v materskej obci, ako aj vo filiálnej obci a predstavujú príjem 15 fl.

Z Pohorelej má príjem podľa záznamov v materskej obci 3, 30 fl.

Z Heľpy môže mať po náležitom spracovaní ročný príjem a to z ovsa vo výške 1, 36 fl.“

Na fotografii časť kanonickej vizitácie ktorá pojednáva o Heľpe.

Foto. Spis

Podáva: Mgr. J. Pupiš

Listujeme v histórii: „Priezviská v Heľpe“ 2. časť

„Heľpa vznikla v prvej polovici 16. stor. Prvá písomná zmienka o Heľpe, súpis valaských desiatkov je z r. 1551, našiel tu rodinu Jakuba Helpenského, ktorý mal 400 – 500 oviec“ píše pán Herchl. Z literárnych dokumentov od Bálinta Ila: Gomor megye, Heľpianske matriky od r. 1736 a rôzne súpisy získal ďalšie priezviská, ktoré už ale dnes nejestvujú. Niektoré z nich sa však používajú dodnes ako prímená. Takýchto zaniknutých priezvisk bolo do r. 1950 zaznamenaných 161. Z nich až 130 odišlo do histórie a iba 31 sa zmenilo na prímená.

A tak si pozrime aspoň niekoľko zaniknutých priezvisk ktoré sa v priebehu storočí alebo desaťročí spájaním generácií, „pristačstvom“ či migráciou stali prímenami. V r. 1829 to bolo napr. priezvisko Bronda ktoré je dnes prímenom priezviska Rusnák. Priezvisko Capko je prímenom iného priezviska Mak, Cerkeľ sa zmenilo na prímeno priezviska Babeľa, Dovala sa stalo prímenom priezviska Fedor, Gaculjak je dnes prímenom pre Oravkina, Holuško je tiež prímenom pre Oravkina a pre Oravkina sa stalo prímenom aj priezvisko Jančik. Mizov je dnes Siman, z Polomčana je Bošeľa, z Tomegu je Riapoš, z Tomáška je Skladaný a z Vetka je Bošeľa... Toto je len malý exkurz do premeny priezvisk na prímená.

A pre zaujímavosť a na ukážku aspoň niekoľko originálnych a dnes už zabudnutých heľpianskych priezvisk: Adamka, Andrejko, Bartko, Berblin, Brnko, Dravec, Fantík, Hrubizňak, Ivančo, Krišo, Lata, Molitor, Pirold, Puchanec, Slančík, Teplický, Vakeša...

spracovala: Mária Fedorová

Na zamyslenie

„Verejné priestranstvá - vizitka našej kultúrnosti“

Naša dedina aj napriek tomu, že je ťažká doba z roka na rok opeknieva a to hlavne v lete. Každý sa stará o svoje záhradky a predzáhradky. Okná, lodžie a balkóny sú plné kvetov všetkých farieb od klasických muškátov, po najrôznejšie až exotické druhy. S úľubou chodíme okolo nich a obdivujeme ich.

Ale ako vyzerajú verejné priestranstvá, ktoré sú síce obecné, ale sú aj naše keďže dennodenne okolo nich chodíme. Niektorí občania a našťastie je to väčšina si aj tieto miesta v okolí svojich domov citlivo upravujú a starajú sa o ne.

Priedomie Jula Harvana na Farskej ulici je pastvou pre oči. Je krásne upravené, vysadené kríkmi a kvetmi, ktoré v lete nádherne kvitnú a je ešte aj doplnené miniatúrnymi dekoratívnymi predmetmi. Naozaj zaujímavé a hodné pozornosti i uznania.

Peknou, oku lahodiacou, je križovatka ulice Školskej a Za školou, kde urobila z vlastnej iniciatívy skalku Mária Šulejová, o ktorú sa aj pravidelne už viac rokov stará. Spravila tiež kvetinový záhon popri plote na školskom vŕšku.

Ukážkovo sa stará o okolie svojej nehnuteľnosti ale aj potoka Teplica, pod prameňom na ulici Pod pustinou Vlado Šipula. Breh potoka je vždy vykosený, borovice sú upravené, rovnako aj tok potoka, no, radosť pozrieť. Nemohol by tak vyzerať aj priestor oproti Jarmočiska ? Aj tu popri potoku Krivuľa ras-

tú krásne smreky, ale sú neupravené. Aj breh potoka a priestor od cesty občanom a obci neurobí u okoloidúcich dobrý dojem. Chodia tu návštevníci, hlavne v letnej sezóne a to aj zo zahraničia. Minule tu stál autobus z Česka, ktorý priviezol turistov robiacich prechod cez Nízke Tatry.

Priestor pri Skalke je vždy boľavou stránkou a obrazom našej (ne)kultúrnosti a často tiež (ne)citlivému prístupu k prírode. Aj tu pomaly „svitá na lepšie časy". Rodiny Jozefa Blažečku a Roberta Poliaka z vlastnej iniciatívy upravili pravý breh potoka Krivuľa od mosta po trať a zasiali tu kvety. Aj keď tam v súčasnosti možno chodí málo našich občanov, nič to nemení na veci. Okolo ešte stále chodia vlaky a rýchliky a mnoho cestujúcich i prechádzajúcich turistov si aj takto vytvára obraz o našej dedine. Preto tí, čo si ešte aj

teraz toto miesto mýlia so smetiskom, by mali prehodnotiť svoje správanie a odpad likvidovať tak, ako to v dnešnej dobe robia všetci uvedomelí a kultivovaní ľudia.

A toto je len niekoľko postrehov a nápadov. Pravdaže, nie všade sa to dá. Bolo by určite zaujímavé zamyslieť sa nad svojim okolím a jednotlivci alebo viacerí susedia či „uličkári" priniesť i zrealizovať ďalšie nové nápady. A keď nie, viac sa starať o svoje priedomia, aspoň ich pravidelne vykášať. Aj keď sú tieto priestory vo vlastníctve obci, ale dotvárajú vizitku či imidž každého, kto pri nich býva a potom spolu aj celej našej dedine.

Mária Fedorová

KomPrax – Kompetencie pre prax

Čo to vlastne KomPrax je ?
- Národný projekt IUVENTY, ktorým dosiahne lepšiu uplatniteľnosť mladých ľudí v zamestnaní.

Pre koho je KomPrax určený ?
- Pre mladých ľudí od 15 do 17 rokov

Ako to funguje ?
- Zapojenie sa do projektu má tri kroky:
1.) Jedno alebo dve víkendové školenia.
2.) Realizácia vlastného projektu.

3.) Víkendové školenie, na ktorom sa celý projekt zhodnotí.

Aj mladí ľudia z Heľpy sa zapojili do KomPraxu, kde mali možnosť získať veľké množstvo skúseností a informácií z oblasti komunikácie, prezentovania vlastnej činnosti, tvorenia projektov a mnoho iných vedomostí.

Ako to prebiehalo ?
- Hneď ako sme sa dozvedeli, že existuje niečo ako KomPrax neváhali sme a vytvorila sa skupinka mladých ľudí, ktorí sa rozhodli vytvoriť si vlastný projekt. Spočiatku sa to zdalo veľmi jednoduché, ale čím hlbšie sme sa zamýšľali nad našimi projektmi , tým to bolo ťažšie. Keďže sme sa nikdy predtým s týmto nestretli mali sme nespočetne veľa otázok, na ktoré nám s radosťou odpovedala jedna zo školiteliek pani Mária Kemková. Nasledovalo prvé víkendové školenie. Všetci sme netrpezlivo čakali, čo sa bude diať. Ubytovali nás v penzióne a išli sme do zasadacej miestnosti. Všetci sme si posadali a prvá aktivita bola zoznamovacia. Mali sme možnosť rozprávať sa s mladými ľuďmi, ktorí už mali skúsenosti z oblasti tvorenia projektov. Nasledovali ďalšie aktivity, pri ktorých sme si vysvetlili, čo to vlastne KomPrax a IUVENTA je a povedali nám základné informácie o vlastnom projekte. Takto to išlo celý víkend a odchádzali sme s hlavou plnou nápadov. Mali sme dva týždne na návrh vlastného projektu a keď sme o dva týždne prichádzali do Banskej Bystrice, všetci vedeli ako bude ich vlastný projekt vyzerať. Zasadli sme do miestnosti a každý z nás odprezentoval svoj vlastný projekt. Potom prišlo to najťažšie uzatvoriť zmluvu a náš malý projektový zámer dať na papier. Školiteľky mali veľa trpezlivosti, za čo sme im vďační a do nočných hodín sme pracovali nad projektmi . Z druhého víkendového školenia sme odchádzali už s chladnou hlavou, aj keď sme vedeli, že to najťažšie nás ešte len čaká. Stále sme sa stretávali a diskutovali, na čo nesmieme zabudnúť, na čo si treba dávať pozor a ako to čo najlepšie zorganizovať. Každý mal na svoj projekt 200 eur, ktoré musel zmysluplne využiť. Môžem povedať, že realizácia projektov išla hladko. Samozrejme stretlo nás pár problémov a ťažkostí , ale za pomoci školiteliek sa nám ich podarilo prekonať. Projekty ste mali možnosť vidieť v našej dedine z rôznych odvetví : tanec, šport, tradičná kuchyňa a remeslá . Po realizácií nám odpadol veľký kameň zo srdca, no a teraz nás čaká vyhodnotenie vlastného projektu. Celý tento projekt hodnotím ako veľmi zmysluplné a užitočné využitie voľného času, pri ktorom sme sa formálnou, ale i neformálnou formou naučili veľa nových vedomostí a nabrali veľa dobrých skúseností. Týmto by som chcela podporiť aj ďalšiu mládež, aby sa zapojila do KomPraxu a mala možnosť, tak ako aj my, zhotoviť svoj vlastný projekt.

Priatelia prírody a pohybu

Už po druhý krát sa tohto leta stretla neformálna skupina priaznivcov prírody a pohybu na turistickej akcii zameranej na náš región. Najprv to bola túra na Muránsky hrad, kde sa nás stretlo 8 záujemcov. Po ceste nás zachytila riadna búrka a cestu sme prerušili pri chate Zámok, odkiaľ sme zišli do Muráňa. Aj napriek tomu nás dobrá nálada neopúšťala a dohodli sme si repete v septembri.

Teraz sme boli pri vodopáde pod Orlovou v Pohorelej. Tu nás už prišlo potešiteľných 16 záujemcov, z toho 3 deti. V krásnom, až horúcom počasí sme absolvovali túru ku vodopádu. Tu sme sa kochali majestátnosťou prírody, krásou vodopádu a okolia dolinky Bartková, ktorá miestami pripomína skalné útvary a previsy Slovenského raja. Domov sme sa vrátili krížom cez pohorelskú Brezinku, Hučanské, okolo Borsuka a poza Tŕnie. Bola to skúška zdatnosti, ísť túto trasu voľným priestranstvom, keď kulminovala denná teplota. Zvládli sme to ale všetci v pohode a dobrej nálade.

Naplánovali sme si ešte v auguste, aby mohli ísť s nami aj deti a už sa tešíme na Náučný chodník Jakuba Surovca na Zbojskej.

Mária Sidorová

Vodopád pod Orlovou

Veľký bok rekordne

Turisti z Heľpy usporiadali v prvú augustovú sobotu už 38. ročník Výstupu na Veľký bok / N. Tatry, 1727 m.n.m. /, ktorého sa zúčastnili turisti zo všetkých kútov Slovenska. Na slávnostnom otvorení na námestí v Heľpe privítala svojimi spevmi účastníkov Mužská spevácka skupina z Heľpy. Podujatie otvoril a všetkých účastníkov privítal a oboznámil s programom predseda turistov v Heľpe Jozef Fiľo. Potom sa vydali turisti na trasu „A" ktorá viedla z námestia, tí menej zdatní absolvovali túru po prevezení autobusom zo sedla Priehyba / 1 192 m.n.m. / po trase „B". Nádherné počasie sľubovalo krásny turistický zážitok na námestí o 8.00 hod. bol o 20 °C a na vrchole o 11. 30 hod. 24 °C. Bezvetrie a krásne výhľady umocnili celkový turistický zážitok. Na vrchole sa účastníci zapísali do výstupovej knihy, ktorá je vedená od začiatku výstupov a každý obdržal účastnícky diplom. Najstarším účastníkom bol už tradične 86 ročný pán A, Cimerman z B. Bystrice a najmladším 22 mesačný A. Zemko, z B. Bystrice, ktorého mama pochádza z Heľpy. Podujatia sa zúčastnilo rekordných 126 zapísaných účastníkov. Po návrate z túry si účastníci podujatia posedeli pri ovčom syre a občerstvení a spolu s V. Hrončokom si zaspievali pri harmonike v pohostinstve na námestí v Heľpe a dohodli sa, že budúci ročník bude v sobotu 2. augusta 2014.

J. Pupiš

Ako v Heľpe ženy športovali

V súčasnej dobe už viac rokov pozorujem ako u nás v Heľpe ubúda ľudí, ktorí majú záujem o šport alebo ho aktívne organizujú či sa zapájajú do športových aktivít. Heľpa pred nie mnohými rokmi športom žila. Okrem mladých ľudí športovali aj dospelí a to aj ženy. Stretávali sme sa v hojnom počte v telocvični ale aj na ihrisku a hrávali volejbal, hádzanú ale i futbal. Hlavným našim cieľom bolo viac pohybu a účelné využívanie voľného času v kolektívnych športoch. Takto sme aktívne športovali ženy združené v Miestnom odbore Červeného kríža a v Miestnom odbore Zväzu žien pod vedením učiteľky základnej školy Mgr. Lýdii Luptákovej.

Raz v lete v roku 1987 sme sa rozhodli na našom heľpianskom štadióne usporiadať ženský futbalový zápas. Chceli sme ukázať záujemcom a verejnosti, že aj ženy dokážu hrať futbal. Zišlo sa nás 10 hráčok za Červený kríž a 10 hráčok za Zväz žien. Prišlo nás povzbudiť veľa ľudí mladých aj starších a ešte aj muži futbalisti. Boli totiž zvedaví, ako dokážu ženy kopať do lopty. Na ihrisku bolo veru veselo, aj hudba nám hrala. Keď sme vyšli nastúpené na ihrisko 20 žien v dresoch, to bolo potlesku, kriku, skrátka zábava. Bol tam s nami aj dnes už nežijúci rozhodca Ján Bošeľa Mirkov, ktorý nás sprevádzal, aj nám pískal. Nedali sme sa zahanbiť a veľmi sme sa obidve družstvá snažili i čestne zápasili. Náš zápas sa skončil stavom 4:3 keď zvíťazilo družstvo Červeného kríža.

Úpadok záujmu o šport je určite spôsobený nástupom informačno-komunikačných technológií, ale aj nášho konzumného spôsobu života. Je to ale viac na škodu ako na osoh, aj keď bez počítačov a mobilov to už dnes nejde. Bolo by si však treba popri nich nájsť čas a robiť niečo užitočné aj pre svoje zdravie a to možno aj návratom ku takýmto kolektívnym, alebo ako sa tomu dnes hovorí tímovým športovým aktivitám.

Anna Fiľová Kruťarka

Spoločenská kronika jún a júl 2013

JUBILANTI
70. rokov
Jolana Pančíková
Ján Lilko
Mária Pribylinová
Anna Tkáčiková
Rudolf Fiľo
Mária Šťavinová
75. rokov
Katarína Babeľová
80. rokov
Mária Červienková
Paulína Babeľová
90. rokov
Anna Babeľová

NARODENÍ:
Sebastián Grečmal
Kristína Bošeľová
Vanesa Harvanová
Matúš Ďurica

ZOSNULÍ:
Pavol Meloš 66 r.
Ján Štúber 62 r.
Katarína Harvanová 78 r.
Anna Blažečková 87 r.
Jolana Klimková 88 r.
Mária Maková 87 r.

SOBÁŠE
Jozef Kukuľa
a Valéria Tešlárová
Ján Belan a Beáta Maková
Ján Oláh a Kvetoslava Čonková

Prihlásených: 8
Odhlásených: 1
Počet obyvateľov k 31.7.2013 bol 2723.

OZNAM

Rádio Horehron oznamuje, že od 1.augusta 2013 bola spustená testovacia stránka. http://radiohorehron.eu/. Bude to internetové rádio, kde sa budú hrať pesničky na želanie, inzercia, oznamy a informácie z Horehronia. Začíname 1.septembra 2013.

HEĽPIANSKE ZVESTI, Obecný úrad, Farská 588/2, 976 68 Heľpa, IČO - 00313424. Redakčná rada: Bc. Mária Fedorová, Mgr. Monika Ďurajdová, Mgr. Mária Skladaná, Mgr. Andrea Oravkinová, Mgr. Mária Kemková. Grafická úprava: Ivor Páleník - I.P.PRESS Brezno. Redakčná rada nezodpovedá za gramatickú správnosť a štylizáciu textov. Kontakt: 048/6186150, helpa@helpa.sk. Vychádza štvrťročne. Obecné noviny Heľpianske zvesti boli zaregistrované na MK SR pod registračným číslom EV 4295/11., ISSN 1339-1917 .